

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Tulli näkee, että valmiuslain kokonaisuudistuksen asetettu tavoite vastaa hyvin myös Tullin näkemystä toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista sekä niistä johtuvista toimintatapojen kehittämisestä ja varautumisen merkityksen korostamisesta.

Tulli yhtyy kaikilta osin asiantuntijoiden näkemyksiin, joita valmiuslakityöryhmä on kuullut ja toivoo näiden huomioiden edistämistä lainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Tullin näkökulmasta lainsäädännössä tulisi korostaa viranmaisten yhteistyötä ja sen mahdollisuuksia sekä yhteistä tilannekuvaa ja sen jakamista.

Hankintamenettelyiden keventämisen mahdollistaminen nykyistä laajemmin.

Tulli tulisi huomioida samalla tavalla kuin muut turvallisuusviranomaiset.

Valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevassa muistiossa sekä valmiuslain yleisien kehittämistarpeiden arvioinnin kohdalla pitäisi kiinnittää erityistä huomiota myös ulkomaankaupan sujuvuuden varmistamiseen eri olosuhteissa, erityisesti tavarahuoltovarmuuden varmistamiseen. (Tulli on tässä keskeinen viranomainen, joka toimeenpanee tarvittavan ulkomaankaupan sääntelyn ja varmistaa osaltaan kuljetusketjun häiriöttömyyden).

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Tullin rooli: Yhteiskunnan turvallisuusstrategia luo keskeisen perustan yhteiskunnalliselle varautumiselle. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia luo perustan osaltaan myös Tullin varautumiselle, jonka vuoksi Tulli toivoo, että valmiuslain uudistamisessa huomioidaan Tullin rooli ja sitä kautta mahdollisuudet toteuttaa varautumisen toimeenpanoa ilman, että lainsäädäntö rajoittaa toimintamahdollisuuksia enempää kuin muidenkaan turvallisuusviranomaisten toimintaa. Edellä

mainittua näkökulmaa tukee myös se, että Tulli on vastuullinen toimia yhdestä strategian mukaisesta yhteiskunnan elintärkeästä toiminnasta, jonka jatkuminen on varmistettava kaikissa olosuhteissa.

Valmiuslain uudistamisen yhteydessä tulisi lakiin saada kirjaukset yksiselitteiset vaatimukset, jotka viranomaisten tulee täyttää. Huomiona tästä turvallisuusstrategian kirjaus, että yhteiskunnan elintärkeät toiminnot tulee varmistaa kaikissa tilanteissa, mutta valmiuslain 12§:ssä kirjaus on, että viranomaisten tulee varmistua tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen, joka mahdollistaa sen, että toiminnosta vastaava viranomaisen voi tehdä poikkeuksia strategian mukaiseen vaatimukseen.

Yksityisen sektorin rooli on korostunut ja siten niiden rooli on korostunut myös yhteiskunnallisen varautumisen kokonaisuudessa. Tulli näkemyksen mukaan yksityisen sektorin rooli tulee huomioida lainsäädännön uudistamisessa siten, että viranomaisilla olisi nykyistä paremmin mahdollisuus edellyttää varautumistehtäviä myös yksityisen sektorin toimijoille eikä se perustuisi ainoastaan sopimusteknisiin kirjauksiin. Esimerkiksi laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta 5§:ssä tuodaan esiin se, että viranomaisen asiakirjana pidetään myös muun kuin viranomaisen asiakirja, jos se on laadittu viranomaisen toimeksiannosta. Tämänkaltaisen kirjaus olisi hyvä myös valmiuslain varautumisvelvoitetta käsittelevässä §:ssä.

Valmiuslain uudistamisen yhteydessä tulisi huomioida hankintalain joustavamman soveltamisen mahdollisuus poikkeusoloissa ja normaaliolojen vakavammassa häiriötilanteissa (esimerkiksi hankintaan liittyvien käytäntöjen keventäminen asiantuntijahankintojen osalta vakavissa poikkeustilanteissa. Poikkeusoloissa on tarkoituksenmukaista tehdä asiantuntijatyön hankinnat sieltä, mistä osajia parhaiten löytyy ilman kilpailutusvelvoitetta).

Valmiuslain uudistamisen yhteydessä tulisi tarjota mahdollisuus tarjota digitaalisia asiointipalveluita manuaalimenettelyllä poikkeusoloissa sekä normaaliolojen vakavammassa häiriötilanteissa nykyisiä lakitulkintoja helpommin (nykyinen lainsäädäntö ei tunnista manuaalista menettelyä). Valmiuslaissa tulisi jatkossa olla yleisempi kannanotto mahdollisuudesta siirtyä manuaalisiin palveluihin poikkeusoloissa (esimerkiksi: yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisissä toiminnoissa voidaan soveltaa manuaalimenettelyjä väliaikaisesti poikkeusolojen aikana”).

Lahti Toni
Tulli.fi